

บทที่ 6

ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้กล่าวผลการศึกษาเพื่อให้ทราบประเด็นหลัก เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยว และการค้าชายแดนของสุขาภิบาลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อรองรับการขยายตัวและป้องกันปัญหาด้านต่าง ๆ ที่ไม่เพียงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาขยายตัวของสุขาภิบาลแม่สาย

6.1 ผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไป รวมถึงสภาพการค้าและการท่องเที่ยวของอำเภอแม่สาย และสุขาภิบาลแม่สาย ที่ผ่านมามีผลสรุปผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1) การศึกษาสภาพทั่วไปอำเภอแม่สาย พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ในเขตสุขาภิบาลแม่สาย กระจุกตัวกันอยู่อย่างหนาแน่นเป็นบริเวณเฉพาะแห่งเท่านั้น มิได้กระจายตัวอย่างสม่ำเสมอทั่วทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณสองฟากถนนสายหลักตั้งแต่ช่วงสะพานมิตรภาพไทย-พม่าลงมาทางใต้ จนถึงบริเวณที่ว่าการอำเภอแม่สาย จึงทำให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ กระจุกตัวและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเฉพาะในบริเวณดังกล่าวเท่านั้น ส่วนในบริเวณอื่น ๆ ก็ไม่ได้ถูกใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มที่ ส่งผลให้มีได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ ด้านเท่าที่ควรจะเป็น

2) อำเภอแม่สายในช่วงที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาขยายตัว มีความเจริญเฟื่องฟูพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทั้งระบบสาธารณูปโภค-สาธารณูปการ แต่ยังมีปัญหาอยู่บ้างเกี่ยวกับระบบระบายน้ำสาธารณะที่ยังไม่มีประสิทธิภาพและพอเพียงแก่ชุมชน จึงทำให้เกิดปัญหาไม่สามารถระบายน้ำได้ ส่งผลให้เกิดสภาพน้ำท่วมขังในพื้นที่อยู่เสมอ และบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่สำคัญที่ใช้ประโยชน์ด้านการค้าพาณิชยกรรมของสุขาภิบาลแม่สาย นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านสภาพการจราจรแออัด ขาดความคล่องตัว ทั้งในช่วงวันปกติ และช่วงเทศกาลสำคัญ ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้าสภาพปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องตรงประเด็นแล้ว ย่อมจะเอื้อประโยชน์ทั้งในด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวแก่อำเภอแม่สายได้เป็นอย่างมาก อันจะสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) สะพานมิตรภาพไทย-พม่า เปรียบเหมือนประตูหน้าต่างด้านที่ออกไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมให้มีความมั่นคงแข็งแรงขึ้น แต่ก็ยังคับแคบเกินไปเพราะมีทั้งยานพาหนะและนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านสะพานดังกล่าว เมื่อภาครัฐมีโครงการก่อสร้างสะพานและด่านพรมแดนแห่งที่ 2 ในอนาคต ก็จะทำให้ระบบการคมนาคมขนส่งจากไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

4) สภาพการค้าชายแดนบริเวณด่านศุลกากรแม่สวาย และบริเวณจุดผ่อนปรนต่าง ๆ ตลอดจนการท่องเที่ยวในอำเภอแม่สวาย นอกจากส่งผลตอบแทนในแง่รายได้ให้แก่ผู้ประกอบการภายในอำเภอแม่สวายแล้ว ยังส่งผลถึงผู้ประกอบการในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งก็ได้รับประโยชน์ดังกล่าวด้วยเช่นกัน จึงทำให้เมืองท่าซีเหล็กของสาธารณรัฐเมียนมาร์มีการพัฒนาขยายตัวเช่นเดียวกับอำเภอแม่สวาย ในอนาคตอาจเป็นไปได้ว่าถ้ารัฐบาลเมียนมาร์มีนโยบายพัฒนาขยายเมืองท่าซีเหล็ก มีการสนับสนุนส่งเสริมการค้าเสรีมากขึ้น และมีการปรับปรุงและเชื่อมโยงเครือข่ายคมนาคมขนส่งต่อจากไทยไปยังจีนตอนใต้จนเสร็จสมบูรณ์แล้ว ย่อมทำให้สภาพการค้าชายแดนในบริเวณดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งหมายถึงโอกาสของอำเภอแม่สวายในการเป็นเมืองหน้าด่านการค้า การเป็นศูนย์กลางการค้าและคมนาคมของภูมิภาคแห่งนี้ก็เป็นไปได้สูงด้วยเช่นกัน

5) สภาพการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวแม้จะมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังเป็นสิ่งเปราะบางและอ่อนไหวง่ายต่อสถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยของประเทศเพื่อนบ้าน จากอดีตที่ผ่านมาเกี่ยวกับสถานการณ์สู้รบในประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ไม่ว่าบริเวณเมืองท่าซีเหล็กตรงข้ามอำเภอแม่สวาย จังหวัดเชียงราย หรือบริเวณชายแดนตรงข้ามอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก ก็ตาม ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อสภาพเศรษฐกิจการค้า และการท่องเที่ยวของอำเภอทั้งสองอย่างประเมินค่ามิได้ ดังนั้น การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐของไทยและสาธารณรัฐเมียนมาร์ ก็พอที่จะเป็นเครื่องประกันได้บ้างว่าสถานการณ์เลวร้ายจากการสู้รบจะไม่ล่องละเมียดและลุกลามเข้ามายังประเทศไทย

6) จากนโยบายการส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวโดยภาครัฐของไทย กอปรกับยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดเชียงราย และแผนพัฒนาอำเภอแม่สวาย ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจการค้า การบริการในอำเภอแม่สวายเติบโตอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ในขณะที่สถานการณ์การท่องเที่ยวอำเภอแม่สวายก็มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีเช่นกัน ได้ส่งผลถึงธุรกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มีโอกาสพัฒนาขยายตัวตามไปด้วยก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ประชากรในท้องถิ่น อันเป็นการสะท้อนถึงนโยบาย แนวทางพัฒนา และวิสัยทัศน์ของภาครัฐ อันประกอบด้วยจังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สวาย ที่มีความจริงจังและร่วมมือกันพัฒนาส่งเสริมให้อำเภอแม่สวายเจริญก้าวหน้ามาโดยตลอด

จากผลการศึกษาจึงทำให้คาดการณ์ได้ว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวและสภาพการค้าการลงทุนในอำเภอแม่สวายมีแนวโน้มดีขึ้นและมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม และคาดว่าจะขยายตัวต่อไปอย่างต่อเนื่อง และสิ่งดังกล่าวจะเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในด้านตัวอย่างมากมาย ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ การค้าชายแดน การท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่อำเภอแม่สวาย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากมีผลกระทบต่อระบบโครงสร้างของอำเภอแม่สวาย ในด้านการเปลี่ยนแปลงประชากร ความหนาแน่นประชากร สภาพเศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่แล้ว ยังมีผลกระทบต่อพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนแห่งนี้ด้วย

6.2 แนวทางการพัฒนา

เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาอำเภอแม่สายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเน้นการเป็นเมืองท่องเที่ยวและเมืองการค้าชายแดน ให้เจริญก้าวหน้าด้วยความมั่นคงและมีคุณภาพ ปราศจากปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต การศึกษาในครั้งนี้ จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายไว้ดังนี้

6.2.1 แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย

1) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย ควรมีลักษณะเป็นการเตรียมการล่วงหน้าระยะยาว (5 – 10 ปี) เพื่อรองรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยศักยภาพความพร้อมด้านต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นปัจจัยเกื้อหนุน และที่สำคัญควรเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน และสมดุล ตามพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

2) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย ต้องสามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีอยู่แล้ว ณ ปัจจุบันให้คลี่คลายลงอย่างได้ผลมากที่สุด ขณะเดียวกันก็สามารถป้องกันมิให้เกิดปัญหาใหม่ตามมาด้วย ปัญหาที่พบมากในขณะนี้ที่จำเป็นต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมและให้ได้ผลมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาไม่มีพื้นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว ปัญหาการจราจร ปัญหาระบบกำจัดขยะ ปัญหาการระบายน้ำ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมและชุมชนแออัด ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของเมือง และปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงของปัญหามากขึ้น เช่น ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาลักลอบนำเข้า-ส่งออกสินค้าโดยไม่ผ่านศุลกากร (สินค้าหนีภาษี) ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง ปัญหาแรงงานต่างด้าว เป็นต้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังที่กล่าวมา ควรเป็นแนวทางในเชิงปฏิบัติมิใช่เป็นเชิงนโยบายหรือมาตรการเหมือนที่ผ่านมา เพราะทุกปัญหาที่มี มิได้อยู่ในระดับเพิ่งกำลังก่อตัว แต่อยู่ในระดับสูงจนน่าเป็นห่วง เนื่องจากเกิดมานานแล้ว ซึ่งหากปล่อยไว้โดยมิได้แก้ไขก็จะลุกลามต่อไปในวงกว้างจนไม่อาจควบคุมและแก้ไขได้ในที่สุด และ

3) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย ควรเป็นการกระจายความหนาแน่นประชากร ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ การค้า และสังคม ที่กระจุกตัวหนาแน่นเฉพาะแห่งในเขตสุขาภิบาลแม่สาย ให้กระจายออกสู่บริเวณอื่นที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วในอนาคต อันเป็นการบรรเทาปัญหาความหนาแน่นของชุมชน ปัญหาความเสื่อมโทรม และปัญหาชุมชนแออัดในพื้นที่สุขาภิบาลแม่สายด้วย ในขณะเดียวกันจะต้องมีแนวทางการพัฒนาในลักษณะให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและกระตุ้นให้ชุมชนใหม่ที่กระจายออกมาแล้ว ได้มีการปรับตัวและเจริญก้าวหน้าทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นเอกภาพ ทัดเทียมกับชุมชนเดิม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการหวนกลับคืนสู่ชุมชนเดิม ส่วนชุมชนเดิมก็ต้องเร่งฟื้นฟูปรับปรุงให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์ระดมแรงขจัดปัญหาให้คลี่คลายลงไปและป้องกันมิให้เกิดซ้ำอีก

4) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย นอกจากมุ่งมั่นพัฒนาเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้า ด้านต่าง ๆ แล้ว จำต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในพื้นที่และยกระดับรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่า น่านองหนามากที่สุด กล่าวคือ ต้องมีการพัฒนาความเจริญทางวัตถุให้ สมแห่งความเป็นเมือง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมพัฒนาความเป็นอยู่ของผู้คน ให้มีสภาพอยู่ดีกินดี ทั้งนี้ เมือง ที่เปี่ยมด้วยความเจริญก้าวหน้าขั้นที่ได้ ย่อมมีผู้อยู่อาศัยที่ยังอดอยากและยากไร้มิได้ฉันนั้น การพัฒนาเมือง จะต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งความสมดุล ระหว่างความเจริญทางวัตถุกับสภาพความเป็นอยู่ของประชากร เพราะถ้าสภาพเศรษฐกิจดี แต่สังคมมีปัญหา การพัฒนาเมืองย่อมล้มเหลว และถ้าสภาพเศรษฐกิจทรุดตัว แต่สภาพสังคมยังดีอยู่ ไม่มีปัญหา ก็ยังสามารถพัฒนาเมืองให้ทรงอยู่และอยู่รอดได้ แต่ถ้าสภาพเศรษฐกิจดี พร้อม และสภาพสังคมยิ่งดีมาก ย่อมแสดงถึงความสำเร็จอย่างยิ่งยวดแห่งการ "สร้างบ้าน แปงเมือง ให้อยู่ เย็น เป็สุข" (คำเมืองท้องถิ่นภาคเหนือ มาจาก สร้างบ้าน แปงเมือง ให้อยู่เย็น เป็นสุข หมายถึง การ พัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้า มีความผาสุก ประชาชนอยู่ดีกินดี)

5) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย ควรมีการวางแผนไว้ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ให้ดำรงอยู่เป็นมรดกของชาติตกทอดไปสู่รุ่นลูกหลานเพื่อ จะได้ใช้ประโยชน์ต่อไปในวันหน้าบ้าง หากมีการความจำเป็นต้องให้ทรัพยากรธรรมชาติ จำต้องเป็นไปอย่าง รัดกุมระบอบและอย่างจำกัด โดยตระหนักถึงผลดีผลเสียเป็นสำคัญ ควรมุ่งเน้นในการหาสิ่งทดแทนหรือ การนำกลับมาใช้ใหม่ มากกว่าการแสวงหาและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้โดยตรง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้สูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่น้อยนิดไปในระยะเวลาอันไม่สมควร โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้น โครงการต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน ควรหลีกเลี่ยง และสมควรที่จะรุกกล้าเข้าไปในเขตอนุรักษ์ป่าไม้และ ต้นน้ำ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจ ไม่ตั้งใจ หรือจงใจก็ตาม

6) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย ควรเป็นแนวทางในระดับสากลมากขึ้น เพื่อรองรับบทบาทแห่งการเป็นเมืองหน้าด่านการค้า การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงินและการลงทุน อันเป็นประตูสู่อินโดจีน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนแห่งนี้ เพื่อให้เอื้ออำนวย และเกื้อหนุนโอกาสการขยายตัวอันใหญ่ยิ่งของอำเภอแม่สายในอนาคตอันใกล้นี้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

7) แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สายที่สำคัญยิ่งก็คือ จะต้องเป็นแนวทางที่สามารถนำไป ปฏิบัติได้จริงและสามารถบรรลุผลแห่งการปฏิบัติเพื่อพัฒนาบ้านเมืองและสังคม ได้อย่างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น และมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

6.2.2 แนวทางการพัฒนาสุขาภิบาลแม่สาย

สุขาภิบาลแม่สายเป็นเมืองชายแดนที่มีศักยภาพความพร้อมในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างสูง และมีบทบาทสำคัญยิ่งในแง่ของการเป็นเมืองหน้าด่านการค้าชายแดน และบริการด้านการท่องเที่ยว จึงมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีบริษัท ห้างร้าน องค์กรธุรกิจเอกชน เปิดดำเนินการอยู่เป็นจำนวนมากในเขตสุขาภิบาลแม่สาย ทั้งนี้เนื่องจากความสะดวกสบายจากระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคมขนส่ง การติดต่อสื่อสารและด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ภาครัฐได้ดำเนินการลงทุน จัดหางบประมาณ และก่อสร้างสนับสนุนให้มีความเจริญ ทันสมัย เพื่อขยายตัวรองรับนักลงทุนและนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาและท่องเที่ยวยังสุขาภิบาลแม่สายได้อย่างเหมาะสมเพียงพอต่อไปในอนาคต ในขณะที่เดียวกันภาคเอกชนต่างก็เร่งปรับปรุงกลยุทธ์และเพิ่มช่องทางการตลาดของตนให้มากขึ้นเพื่อแข่งขันต่อสู้กับคู่แข่งในสาขากิจการประเภทเดียวกันซึ่งนับวันจะมีจำนวนมากขึ้น ต่างเร่งปรับปรุงสร้างสิ่งจูงใจเพื่อให้มีผู้มาใช้บริการมากขึ้น ได้รับความพึงพอใจจากการบริการในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาสัดส่วนการครองตลาดหรือขยายส่วนแบ่งทางการตลาดให้เพิ่มขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการขยายองค์ธุรกิจของตนให้เติบโตยิ่งขึ้น

จากการที่ภาครัฐได้ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการนำความเจริญมาสู่สุขาภิบาลแม่สาย กอปรกับการแข่งขันด้านธุรกิจของภาคเอกชน บางครั้งได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวของสุขาภิบาลแม่สายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและการท่องเที่ยวสุขาภิบาลแม่สาย ดังนี้

ก. ด้านการค้าชายแดน

การค้าชายแดนอำเภอแม่สาย ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้และสร้างงานให้แก่ประชากรในพื้นที่อย่างมากมาย ดังจะเห็นได้ว่าในระยะช่วงปีตั้งแต่ พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา มูลค่าดุลการค้าชายแดนอำเภอแม่สายอยู่ในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นจนเป็นที่น่าพึงพอใจ เพราะมูลค่าส่งออกสินค้าอยู่ในอัตราที่สูงมาก สินค้าจากไทยที่ส่งออกไปยังสาธารณรัฐเมียนมาร์ สปป.ลาว และส่งต่อไปยังประเทศที่สามอื่น ๆ อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น เป็นที่ต้องการในกลุ่มผู้ซื้ออย่างมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเฉพาะในปี พ.ศ. 2540 มียอดการค้ารวมของด้านศุลกากรแม่สายสูงถึง 2,738 ล้านบาท ซึ่งสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (2535 - 2540) มีมูลค่าส่งออกสินค้าถึง 2,641 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2535 พบว่า มียอดการค้าเพียง 1,111 ล้านบาท เท่านั้น แต่จะเห็นได้ว่ายอดการค้าดังกล่าวเป็นยอดตัวเลขที่เป็นทางการ

แต่ความเป็นจริงแล้ว ตัวเลขการค้าชายแดนอำเภอแม่สายที่แท้จริงนั้นกลับสูงกว่าตัวเลขของทางการ ทั้งนี้มีสาเหตุเนื่องมาจาก ประการแรก ในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวไม่ต่ำกว่าปีละล้านคนข้ามผ่านไปยังเมืองท่าขึ้นเหล็กของสาธารณรัฐเมียนมาร์ ทางด้านพรมแดนอำเภอแม่สาย นักท่องเที่ยวเหล่านี้มักจะ

หาซื้อสินค้าจากฝั่งทำซีเหล็กกลับมาด้วยเสมอ เฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่าคนละ 2,000 บาท ดังนั้นมูลค่าการค้าส่วนนี้จึงไม่เข้าระบบสถิติของทางราชการ ส่วนประการที่สองก็คือ มีการลักลอบนำสินค้าประเภทวัตถุอันตรายจำนวนมากเข้าสู่ราชอาณาจักร โดยไม่พิธีการศุลกากรที่ถูกต้อง สินค้าดังกล่าวเป็นประเภทอัญมณี เช่น หยก และหินมีค่าต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้เสียภาษี เป็นต้น ซึ่งสินค้าประเภทนี้แม้ว่ามีเพียงจำนวนเล็กน้อยแต่ก็มีมูลค่าสูงเมื่อเทียบกับสินค้าประเภทอื่น ๆ ดังนั้น เมื่อมีการลักลอบนำเข้ามาเป็นจำนวนมาก มูลค่าการค้าส่วนนี้ย่อมสูงตามไปด้วย และมูลค่าการค้าส่วนนี้ก็มิได้เข้าระบบสถิติของทางราชการด้วยอีกเช่นกัน

ในการทำงานเดียวกันมูลค่าสินค้าส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศเพื่อนบ้านก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมูลค่าที่อยู่ในสถิติของส่วนราชการย่อมต่ำกว่ามูลค่าที่เป็นจริงเสมอ เหตุผลก็คล้ายคลึงกับที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพราะมีการลักลอบส่งออกสินค้าเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน

ดังนั้นภาครัฐโดยเฉพาะกรมศุลกากรและกรมสรรพสามิต ควรมีมาตรการควบคุมการลักลอบนำเข้า-ส่งออกสินค้าอย่างเฉียบขาด พร้อมทั้งมีการปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่องเพราะแต่ละปีภาครัฐต้องสูญเสียรายได้อย่างมหาศาลในส่วนของนี้ และการกระทำดังกล่าวยังเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้ประกอบการสุจริตอีกมากมายที่ดำเนินการค้าอย่างถูกต้อง และเสียภาษีให้แก่รัฐ กลับต้องแบกรับภาระต้นทุนสินค้าและการผลิตที่สูงกว่าผู้ลักลอบกลุ่มหนึ่งที่กระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ข. ด้านการท่องเที่ยว

1) การบริการ การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

ในช่วงวันหยุดหรือช่วงเทศกาลที่สำคัญต่าง ๆ ของแต่ละปี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างหลั่งไหลไปเที่ยวยังอำเภอแม่สายมากกว่าช่วงเวลาปกติ จึงทำให้ได้รับปัญหาอันเนื่องมาจากแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในเขตอำเภอแม่สายยังไม่ได้มีการปรับปรุงการให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิ

- พื้นที่จอดรถยังไม่สะดวกปลอดภัย โดยเฉพาะบริเวณสุขาภิบาลแม่สาย จึงทำให้นักท่องเที่ยวจอดรถบนพื้นผิวจราจรส่งผลให้เกิดการจราจรคับคั่งและอุบัติเหตุเป็นประจำ กอปรกับเจ้าของร้านค้าผู้ประกอบการต่างจอดรถยนต์ไว้หน้าร้านบนพื้นผิวจราจร และมีพ่อค้าแม่ค้าวางแผงจำหน่ายสินค้าอยู่บนทางเดินทำให้นักท่องเที่ยวและผู้สัญจรไปมาต้องหลบเลี่ยงและเดินบนห้วยถนนก่อให้เกิดความอันตรายจากการถูกรถเฉี่ยวชนได้ ดังนั้น ควรวางมาตรการในการกำหนดให้อาคารร้านค้าที่สร้างขึ้นใหม่กำหนดระยะร่นด้านหน้าอาคารให้มีพื้นที่จอดรถเป็นของตนเองในขนาดตามสมควร เพื่อลดพื้นที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร และกำหนดมาตรการการควบคุมการใช้ประโยชน์ทางเท้าอย่างจริงจัง มิให้มีหาบเร่ แผงลอย เป็นต้น

สถานที่จอดรถในแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในจุดที่อันตรายล่อแหลม อยู่ในที่เปลี่ยว ไม่มี

ยามรักษาความปลอดภัย บางแห่งต้องเสียเงินค่าจอดรถในอัตราที่แพงมาก ซึ่งตามความเป็นจริงไม่ควรต้องเสียค่าจอดรถ เพราะนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมที่แห่งนั้นแล้ว ย่อมจับจ่ายซื้อของฝากของที่ระลึกจากแหล่งท่องเที่ยวที่นั่นอยู่แล้วไม่มากก็น้อย แต่จำเป็นต้องเสียค่าจอดรถก็เพราะเกรงจะได้รับอันตรายบ้าง กลัวถูกคลื่นแก๊งค์ทำให้ยานพาหนะได้รับความเสียหายบ้าง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของสถานที่ควรจัดหาสถานที่จอดรถที่สะดวก ปลอดภัยไว้รองรับด้วย

- ห้องน้ำห้องส้วม หลายแห่งชำรุด สกปรก มีไม่เพียงพอ และตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่เหมาะสม ปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ควรจัดให้มีการปรับปรุงซ่อมแซม และรักษาความสะอาดให้มากขึ้น บางแห่งต้องเสียค่าบริการแต่กลับพบว่า ก๊อกน้ำ/ชักโครกชำรุด ชันน้ำ ภาชนะบรรจุน้ำ และน้ำไม่สะอาด มีสภาพไม่น่าใช้ เป็นต้น

- ถังขยะ ไฟส่องสว่าง ที่นั่งพักผ่อนริมทาง มีไม่เพียงพอ และตั้งวางในจุดที่ไม่เหมาะสม ควรจัดหาและตั้งวางในจุดที่เหมาะสมและสะดวก โดยคำนึงในแง่การใช้สอยและความสวยงามของสถานที่เป็นสำคัญ

- ป้ายชื่อสถานที่ ป้ายแสดงทางเข้า ยังมีความคลุมเครือ ชำรุด ไม่ชัดเจน หรือไม่มีป้ายแสดงให้ทราบ ซึ่งเท่ากับว่าแหล่งท่องเที่ยวแห่งนั้นสูญเสียโอกาสในด้านบริการแก่นักท่องเที่ยว ขณะที่นักท่องเที่ยวก็สูญเสียโอกาสที่จะเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวอันงดงามแห่งนั้นด้วยเช่นกัน

2) การประกอบการค้าและบริการการท่องเที่ยว

ผู้จำหน่ายสินค้าบางรายในเขตสุขาภิบาลแม่สาย มีพฤติกรรมเอาर्डเอาเปรียบลูกค้าและนักท่องเที่ยวด้วยการปลอมปนสินค้าที่มีตำหนิ สินค้าที่ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สินค้าคุณภาพต่ำปะปนกับสินค้าคุณภาพดีเพื่อเป็นการตบตานั้นนักท่องเที่ยว โดยอาศัยความเสียเปรียบด้านเวลาอันมีจำกัดของนักท่องเที่ยวมาเบียดบังเพื่อแสวงหากำไร บางรายใช้กิริยา และวาทะไม่สุภาพ ต่อนักท่องเที่ยว สำหรับกิจการโรงแรมและเกสต์เฮาส์บางแห่ง มีการขึ้นราคาห้องพักในอัตราที่สูงมากในช่วงเทศกาลสำคัญ ๆ โดยมีได้คำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของห้องพักและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในห้องพัก เป็นต้น

จึงเห็นสมควรให้สุขาภิบาลแม่สาย เร่งหามาตรการ แนวทางแก้ไขคอยออกตรวจตราสภาพการค้า โดยมีแจ้งให้ผู้ประกอบการหรือผู้จำหน่ายสินค้าทราบล่วงหน้า โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ เป็นการสุ่มตรวจเพื่อเป็นการป้องปรามการเอาर्डเอาเปรียบนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลดีด้านภาพพจน์และชื่อเสียงให้แก่ของสุขาภิบาลแม่สายต่อไป

3) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ตำรวจท่องเที่ยว ต้องไม่เลือกปฏิบัติให้สิทธิพิเศษแก่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเป็นการเฉพาะ เพราะจะมีผลกระทบต่อภาพพจน์และชื่อเสียงส่วนรวมของหน่วยงานและการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง ซึ่งเกิดจากการ

อำนวยความสะดวก การลัดคิว การกันพื้นที่บางส่วนในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะเพื่อนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม อันเป็นการสร้างปัญหาแก่นักท่องเที่ยวโดยรวม ดังนั้นการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกโอกาส ด้วยความเสมอภาคและจริงใจ ย่อมเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อองค์กรและหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้างความอบอุ่น ความน่าเชื่อถือ และความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนสุขาภิบาลแม่สายอีกด้วยเช่นกัน

4) นักท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอแม่สาย หลายแห่งต้องชำระค่ารถทัวร์ และสูญเสียสภาพความสวยงามไปอย่างน่าตกใจ ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวบางกลุ่มมิได้ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีการโยนภาชนะที่ใช้บรรจุเครื่องดื่มต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแก้ว โลหะ และพลาสติกลงในน้ำตก ธารน้ำ และพื้นดินบริเวณแหล่งท่องเที่ยวโดยมิได้คำนึงถึงความปลอดภัยและอันตรายที่นักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ จะได้รับ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะเข้าไปได้ แต่นักท่องเที่ยวขับขีโดยไม่ระมัดระวังทำให้เกิดการทับ ฉีก ขน ดินไม้ ภาชนะ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวให้ได้รับความเสียหาย เป็นต้น บางกลุ่มทำลายแหล่งท่องเที่ยวด้วยความตั้งใจ จงใจ และไม่ตั้งใจ จึงทำให้เกิดผลเสียแก่แหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักแก่นักท่องเที่ยว โดยปลูกฝัง ถ่ายทอด และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นและอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ตารางที่ 6.1 สรุปแนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สายและสุขาภิบาลแม่สาย

แนวทางการพัฒนา	แนวทาง
1. แนวทางการพัฒนาอำเภอแม่สาย	1.1 เป็นการเตรียมการณีส่วงหน้าระยะยาว (5 – 10 ปี) 1.2 ต้องสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและมีอยู่ให้คลี่คลายลงอย่างได้ผลมากที่สุด และต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ตามมา 1.3 ควรเป็นการกระจายความหนาแน่นประชากร เศรษฐกิจการค้า และสังคมที่กระจุกตัวหนาแน่นเฉพาะในเขตสุขาภิบาลให้กระจายไปสู่บริเวณอื่นที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วในอนาคต 1.4 ต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ของประชากรในพื้นที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ 1.5 ควรมีการวางแผนไว้ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา (ต่อ)	แนวทาง
	1.6 ควรเป็นแนวทางในระดับสากลมากขึ้นเพื่อรองรับบทบาทการเป็นเมืองหน้าด่านการค้า การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การเงินและการลงทุน ตลอดจนการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน 1.7 ควรเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสามารถบรรลุผลแห่งการปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น
2. แนวทางการพัฒนาสุขภาพิบาลแม่สาย	2.1 ด้านการค้าชายแดน ภาครัฐควรกำหนดมาตรการควบคุมการค้าลักลอบนำเข้า-ส่งออกสินค้าอย่างเฉียบขาดพร้อมทั้งมีการปฏิบัติกวดขันอย่างต่อเนื่องจริงจัง 2.2 ด้านการท่องเที่ยว ควรจัดให้มีการบริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เช่น พื้นที่จอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำป้ายชื่อสถานที่ ป้ายบอกทาง เป็นต้น 2.3 ด้านการค้าและบริการการท่องเที่ยว ควรร่งหามาตรการ ออกตรวจตราสภาพการค้ามิให้เอาเปรียบนักท่องเที่ยว 2.4 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องไม่เลือกปฏิบัติ ให้สิทธิพิเศษแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ

6.3 ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ มีอุปสรรคปัญหาต่อการศึกษานหลายประการ ซึ่งส่งผลให้ผู้ศึกษาไม่อาจทำการศึกษาวิเคราะห์ ประเมินผลกระทบและคาดการณ์ถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากข้อจำกัดในการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพิบาลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่จัดทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ได้ก็ตามของหน่วยงานต่าง ๆ มีอยู่ค่อนข้างจำกัด และมีความไม่หลากหลายในด้านเนื้อหาข้อมูล อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน มิได้รักษาจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างชัดเจนทางตัวเลขและเชื่อถือได้มากนัก เนื่องจากข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานของรัฐ หรือมิได้รวบรวมจัดทำเป็นสถิติไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตลอดทุกปีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งบางหน่วยงานเก็บรักษาเอกสารไว้สูงสุดเพียงแค่ 3 ปีล่าสุด นับย้อนจากปีปัจจุบันเท่านั้น และข้อมูลจากต่างหน่วยงานก็ไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้ไม่สามารถทำการศึกษาถึงบางประเด็นได้ครบตามความมุ่งหวัง

2) เนื่องจากพื้นที่สุขภาพิบาลแม่สาย มีพื้นที่และมีแนวอาณาเขต ครอบคลุมอยู่ใน 2 ตำบล แม้กระทั่งประชากรในพื้นที่ก็ไม่สามารถระบุได้ชัดเจน และบางพื้นที่เป็นป่าเขาเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก จึงทำให้การสำรวจข้อมูลในบางจุดไม่สามารถกระทำได้ และไม่สามารถกระทำได้อย่างต่อเนื่องครบทุกโอกาส

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำวิจัยต่อไป

แนวทางการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวและการค้าชายแดน กรณีศึกษาสุขภาพิบาลแม่สาย ที่ได้เสนอแนวทางไว้ในครั้งนี้ เป็นการเสนอแนะแนวทางที่มีลักษณะเป็นภาพรวม เพื่อให้หน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่วางแผนการพัฒนาและวางแผนปฏิบัติ และกำหนดแนวทางพัฒนาอำเภอแม่สาย ได้มองเห็นแนวทางอย่างเป็นภาพรวมกว้าง ๆ ดังนั้นในการนำไปปฏิบัติจึงเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ศึกษาต่อไปได้ทำการศึกษาในรายละเอียดอีกต่อไป เพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมเป็นรูปธรรมมากขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอำเภอแม่สายโดยรวมในอนาคต